

Oponentský posudek na práci Anny-Marie Rabové nazvané *Problém adaptace děl tzv. červené knihovny do filmové podoby*

Práce Anny-Marie Rabové je příspěvkem do stále překvapivě málo zpracované oblasti meziválečné populární kultury – je věnována filmovým adaptacím knih pro ženy, konkrétněji pak třem vybraným románům. Studentka se ve své práci nejprve věnuje obecně fenoménu červené knihovny, v další části se pokouší o definici (nejen) filmové adaptace, aby si vytvořila teoretický a metodologický rámec pro následnou analýzu jednotlivých románů Maryny Radoměřské, která tvoří závěrečnou část textu.

Jsouc oponentkou, nemohu přehlédnout mnohá problematická místa práce. Předně se jedná o velkou nevyrovnanost textu, a to po mnoha stránkách. Práce slibuje mnohé – a naplnila-li by vše deklarované, opravdu by se jednalo o příspěvek cenný – bohužel však v průběhu psaní autorka od svých nejrůznějších závazků upouští a sklouzává do roviny, která zjednodušuje jak její argumentaci, tak celou problematiku. Studentka přestupuje mezi různými stylovými rovinami, akademický diskurs místy porušuje a sklouzává do žurnalistického psaní; inspirativní koncepty, koncepce, pojmy a hypotézy (např. tezi Johna Fiskeho která říká, že populární kultura je spíše kulturou procesu, než produktu) záhy opouští, zapomíná je a již je nevyužívá; spokojí se s konstatováním historických změn (např.) ve vztahu k červené knihovně či adaptaci, aniž by se pokoušela o vysvětlení společenského a kulturního kontextu (např. v pasážích o zrodu populární kultury, resp. červené knihovny, a o jejích rozdílných fázích) nebo některé kulturní fenomény nechává nedořečené (například vzájemnou provázanost brakové literatury a časopisecké praxe).

Některé redukce jsou způsobeny i nedostatečným nastudováním literatury, nebo spíše – silnou fixací na některé zdrojové texty. Autorka se často velmi těsně drží sekundární literatury, často i encyklopedického charakteru, aniž by se pokoušela ji obohatit o komparaci s literaturou jinou, nebo o důsledný kritický přístup. Trpí tím jak pasáže o červené knihovně, respektive jejím angažmá ve filmu, kde se Rabová nekriticky opírá o texty Dagmar Mocné (o nichž tvrdí, že vyšly nedávno, ač jsou z první poloviny 90. let), tak kapitoly věnované filmu, jež jsou podloženy zejména knihami Karla Smrže z roku 1933 a Antonína Matěje Brousila z roku 1946 a textem Luboše Bartoška z roku 1988. Pokud by četla studie novější, ukázaly by se některé zdánlivě jasné teze, jako mnohem problematičtější – například: vznik adaptací českých populárních románů nebyl motivován pouze snahou nalákat divačky do kin a zajistit (tak) kinařům větší zisk, ale byl i součástí boje proti nadměře dovážených filmů a snahou o posilování ryze české produkce. Filmování českých literárních předloh pak bylo jedním ze způsobů, jak budovat národní kinematografii, a to i přesto, že se zároveň začínalo proti braku brojit a vedli se mnohé debaty o tom, jak zkvalitnit úroveň českého filmu.

Nekritické respektování (mnohdy zastaralé) literatury Rabovou odvedlo i od dalšího deklarovaného cíle práce, kterým bylo sledovat reakce dobového čtenářstva/publika, jakožto i odborné obce. Bohužel autorka nepoužívá primární texty z periodik, uvádí obecná a nepodložená shrnutí (píše například: „Na

základě časopisecké soutěže *Hvězdy* byla do *Světla jeho očí* vybrána i představitelka druhé hlavní ženské role Lola Janečková, což byl další důvod pro kritiku.“ nebo „Filmoví kritici se nezaměřovali na příběh jako takový, o úrovni předlohy nemluvili, neboť k tomu nebyli povoláni a většinou ji ani neznali, ale urážel je způsob natočení i herecké výkony protagonistů.“, aniž by uváděla o jaké kritice se jedná). Citované názory čtenářů, postrádají zdroj, není tedy zřejmé, zda jsou převzaté, nebo přece jen vycházejí z nějaké rešerše.

Nejlepší a zároveň i nejproblematictější části práce jsou pak pasáže metodologické, tedy části textu, které se věnují otázce filmové adaptace. Na práci si cením poučenosti novými přístupy k filmové adaptaci, jak už díky shrnutí Petra Bubeníčka nebo četbě Lindy Hutcheon. Kapitola, která shrnuje základní koncepce jmenované teoreticky vytváří velmi nosný rámec pro sledování vztahu mezi předlohou a její adaptací (podstatné a inspirativní je například Hutcheonové pojmání adaptací jako palimpsestů, které jsou ovlivněné asociacemi v závislosti na šíři kulturního a mediálního horizontu, v němž se pohybujeme). V této části textu zaznívají jasné teze a přístupy, které se pokoušejí zbavit adaptační teorie dosavadního hledání podobností s originálem, zkoumání pravdivosti a přesvědčivosti adaptace a subjektivního hodnocení obou pólů adaptačního procesu. Zásadní je také přiblížení tří perspektiv, z nichž lze danou problematiku nahlížet – a to z hlediska transpozice díla, z pozice tvořivého a interpretačního procesu, který je vázán na nové pojetí média, a z perspektivy rozšířeného intertextuálního zapojení. O to překvapivější je, že po pojmenování hlavního interpretačního rámce a definování jednotlivých nástrojů, se autorka opět vrací k dnes již překonaným interpretačním nebo spíše komparačním schémátům, zůstává zejména u popisnosti a zabývá se otázkou věrnosti adaptací. Slibný klíč tak zůstává v práci osamělý a nevyužitý a definované pojmy se vytrácejí, což je škoda. Stranou zůstává taktéž zamyšlení se nad dalšími možnými přístupy, které by byly v souladu s kulturními, recepčními studii, teoriemi vizuální kultury, fikčních světů a pod.

Práce tedy v sobě nese mnohé rozpory, nevyrovnanosti a problematické body, kolísá mezi zastaralým přístupem a přístupy moderními a v inspirativních místech se spíše zastavuje, než aby se rozvíjela. Na druhou stranu je třeba přihlídnout k několika okolnostem – jednak se jedná o práci bakalářskou, která rozsáhlým teoretickým polemikám, jakožto i komplexnímu uchopení tak širokého tematického pole jakým je populární kultura, navíc v dynamické meziválečné době, neposkytuje dostatečný prostor, jednak je autorčino těžiště v teorii a historii literární, nikoli filmové, a tak je možné přehlédnout některé filmově historické nedostatky. Práce zůstává na půli cesty, nicméně je potřeba ocenit autorčinu snahu pustit se do náročného tématu, překročit hranice jednoho média, nastudovat si nosný teoretický rámec a smysluplně ho zprostředkovat. Předložený text tedy splňuje požadavky kladené na bakalářskou práci, a proto ji doporučuji k obhájení. Vzhledem k uvedeným výhradám však navrhuji hodnocení pohybující se mezi stupněm velmi dobře a dobře, přičemž přihlédnou k průběhu obhajoby.

PhDr. Kateřina Svatoňová, Ph.D.